

EUROPSKA
KOMISIJA

VISOKI PREDSTAVNIK
UNIJE ZA VANJSKE
POSLOVE I
SIGURNOSNU POLITIKU

Bruxelles, 15.3.2019.
JOIN(2019) 4 final

ZAJEDNIČKO IZVJEŠĆE EUROPSKOM PARLAMENTU I VIJEĆU

Bolje međunarodno upravljanje oceanima – dvogodišnji napredak

{SWD(2019) 104 final}

ZDRAVI OCEANI – BITAN SAVEZNIK I ZAJEDNIČKA ODGOVORNOST

U studenome 2016. Europska komisija i Visoki predstavnik Europske unije donijeli su Zajedničku komunikaciju pod nazivom „Međunarodno upravljanje oceanima: plan za budućnost naših oceana”¹. Donošenjem tog plana ojačava se EU-ova međunarodna politika u području oceana. EU nastavlja tendenciju prelaska sa sektorskog na cjeloviti pristup. Njegov općeniti cilj jest postići sigurne, čiste i zdrave oceane kojima se održivo upravlja.

Plan EU-a za oceane sastavni je dio europskog odgovora na Program UN-a za održivi razvoj do 2030., a osobito na 14. cilj održivog razvoja (SDG 14), koji je usmjeren na očuvanje i održivo iskorištavanje oceana, mora i morskih resursa. On odražava težnju EU-a da se u okviru čvrstih partnerstava, multilateralnih dijaloga i međunarodne suradnje istakne važnost hitne potrebe za djelovanjem u cilju očuvanja i održivog iskorištavanja naših oceana.

Zdravi oceani od ključne su važnosti za ljudski život, blagostanje i održivi razvoj. Oceani apsorbiraju 25 % svih emisija ugljika i distribuiraju toplinu po cijelom svijetu. U oceanima žive milijuni vrsta, a morska biološka raznolikost temelj je za zdravlje samih oceana. Ribe i školjkaši važan su izvor bjelančevina i esencijalnih mikronutrijenata te pridonose globalnoj sigurnosti opskrbe hranom i ljudskom zdravlju. Nadalje, plavo gospodarstvo oceana pruža mnogo potencijala za održiv i inovativan rast te dostojanstven rad.

Plan za oceane dio je EU-ova pristupa usmjerenog na djelovanje koji se bavi najvećim problemima današnjice u području upravljanja oceanima.

Ovo je prvo izvješće Europske komisije i Visokog predstavnika o napretku u odnosu na EU-ov plan za međunarodno upravljanje oceanima od njegova donošenja. U njemu se razmatraju dosad ostvareni rezultati u okviru plana, predstavljaju daljnja postignuća koja će pridonijeti općim ciljevima plana te ističe trajna predanost EU-a jačanju međunarodnog upravljanja oceanima.

Planu je priložen Radni dokument službi Komisije *SWD(2019) 104*, s detaljnom analizom napretka ostvarenog u odnosu na 50 točaka iz plana EU-a za upravljanje oceanima.

DVIJE GODINE NAKON DONOŠENJA – KONKRETNI REZULTATI

Od donošenja plana za upravljanje oceanima 2016. EU-ovo djelovanje u području oceana pojačalo se. Uspješno se provodi svih njegovih 50 mjera. Neke su već u potpunosti provedene, a na nekima od njih nastaviti će se raditi i nakon 2019. Pokrenuta je međunarodna suradnja sa svim kontinentima i u okviru svih triju stupova plana za upravljanje oceanima, čime se ojačala uloga EU-a kao:

- pouzdanog partnera u uspostavi međunarodnog okvira za upravljanje, utemeljenog na Konvenciji UN-a o pravu mora,
- najvećeg donatora projekata za izgradnju kapaciteta i poticanje lokalnog, regionalnog i globalnog djelovanja,
- snažnog pobornika i pružatelja usluga u području istraživanja, praćenja i nadzora oceana,
- dosljednog poslovnog partnera u plavom gospodarstvu s uključivim i održivim izgledima.

¹ JOIN(2016) 49 final.

U okviru razvojne politike EU-a osigurano je 590 milijuna EUR za promicanje boljeg upravljanja oceanima među trećim zemljama², a u okviru Programa za istraživanje i inovacije Obzor 2020. uloženo je preko 500 milijuna EUR u istraživanje mora.

- **PRVI STUP: BOLJI OKVIR ZA MEĐUNARODNO UPRAVLJANJE OCEANIMA**

Od 2016. EU se u okviru međunarodnih i regionalnih foruma te bilateralnih odnosa s ključnim partnerima i dalje zalaže za ispravnu provedbu postojećih pravila i popunjavanje regulatornih praznina.

Na međunarodnoj razini EU je u prvom redu nastavio djelovati u okviru Konvencije UN-a o pravu mora, temeljnog dokumenta kojim se uređuju sve aktivnosti na moru. Unutar tog okvira EU je odigrao ključnu ulogu u ostvarenju napretka prema donošenju pravno obvezujućeg instrumenta za zaštitu biološke raznolikosti na otvorenom moru. Zajedno sa svojim državama članicama EU će i dalje aktivno sudjelovati u tekućim pregovorima o takvom instrumentu. U okviru Konvencije UN-a o biološkoj raznolikosti (CBD) EU aktivno promiče uspostavu ekološki ili biološki značajnih morskih područja (EBSA) radi njihove zaštite. Nadalje, EU je pružio financijsku podršku provedbi Konvencije o međunarodnoj trgovini ugroženim vrstama, pruživši tako zemljama izvoznicama pomoć u osiguranju zakonitosti i održivosti trgovine divljim morskim vrstama³.

Osim toga, EU je u protekle dvije godine pridonio održivosti oceana, posebno u pogledu očuvanja i upravljanja ribarstvom na **regionalnoj razini** u okviru regionalnih konvencija o moru i regionalnih organizacija za upravljanje ribarstvom (RFMO), s ciljem unapređenja holističkog i znanstveno utemeljenog vođenja i upravljanja. U tom pogledu EU je u razdoblju 2017.–2018. osigurao 17 milijuna EUR za bolje upravljanje, znanost i izgradnju kapaciteta te za jačanje usklađenosti u 18 RFMO-a (uključujući i RFMO-e koji se bave tunom) u kojima sudjeluje. Djelovanje EU-a u jačanju održivosti isplatilo se: prema podacima iz znanstvenog savjeta, na kraju 2017. 16 od 18 tipičnih stokova tune u svijetu bilo je na održivim razinama.

Potpisivanje Sporazuma za sprečavanje nereguliranog ribolova na otvorenom moru u središnjem Arktičkom oceanu u listopadu 2018. ključno je postignuće. Njime će se ispuniti značajna praznina u okviru upravljanja Arktičkim oceanom, a osjetljivi morski ekosustavi sačuvati za buduće generacije.

EU je ušao u postupak sklapanja **bilateralnih partnerstava** s ključnim dionicima u području oceana. Tako je u srpnju 2018. sklopio partnerstvo za oceane s Kinom, a 2019. takvo partnerstvo namjerava sklopiti i s Kanadom.

Prema Sporazumu o ribarstvu u središnjem Arktičkom oceanu, EU i drugih devet potpisnica sporazumjeli su se da će, na početno razdoblje od 16 godina, zabraniti gospodarski ribolov u dijelu središnjeg Arktičkog oceana koji je otvoreno more, što obuhvaća područje veličine Sredozemnog mora. U tom će razdoblju potpisnice Sporazuma raditi na poboljšanju razumijevanja arktičkih ekosustava i mogućnosti održivog ribarstva s obzirom na smanjenje ledenog pokrova.

² Programsko razdoblje 2014.–2020.

³ COM(2018) 711 final.

Program partnerstva u pomorstvu između pacifičkih zemalja i Europske unije (PEUMP), koji je predstavljen na konferenciji „Naš ocean” 2017. na Malti, ima za cilj poduprijeti održivo upravljanje i razvoj ribarstva radi postizanja sigurnosti opskrbe hranom i gospodarskog rasta u 15 država pacifičke regije. Program se temelji na sveobuhvatnom i cjelovitom pristupu uzimajući u obzir klimatske promjene, zaštitu okoliša i ravnopravnost spolova u svim aktivnostima.

EU je ojačao **kapacitete** partnerskih zemalja i organizacija za praćenje oceana, očuvanje morske biološke raznolikosti i zaustavljanje nezakonitog, neprijavljenog i nereguliranog (NNN) ribolova. Među ostalim osigurao je 35 milijuna EUR za pacifičke zemlje u okviru programa partnerstva u pomorstvu između pacifičkih zemalja i Europske unije, 15 milijuna EUR za zapadnu Afriku u okviru programa PESCAO, 28 milijuna EUR za regiju Indijskog oceana u okviru programa ECOFISH te 87 milijuna EUR za suradnju s Kambodžom

u okviru novog programa ekološkog označivanja proizvoda ribarstva CAPFISH.

Dobro međunarodno upravljanje oceanima podrazumijeva i osiguravanje **sigurnog okoliša** za rad osoba na moru. Europska unija, u skladu sa svojom Globalnom strategijom o vanjskoj i sigurnosnoj politici te posebnim regionalnim politikama, primjerice za Rog Afrike ili Gvinejski zaljev, ima ključnu ulogu u pružanju globalne pomorske sigurnosti. Osigurala je sredstva za zaštitu od pomorskih prijetnji kao što su piratstvo i trgovina ljudima te za smanjenje pomorskih nesreća i sprečavanje ekoloških katastrofa. Satelitske podatke iz EU-ova programa Copernicus upotrebljavaju tijela EU-a, kao što su Europska agencija za pomorsku sigurnost i tijela nadležna za međunarodne operacije traganja i spašavanja na zahtjev UN-a.

DRUGI STUP: SMANJENJE PRITISKA NA OCEANE I MORA TE STVARANJE UVJETA ZA ODRŽIVO PLAVO GOSPODARSTVO

Zdravi oceani preduvjet su za održivi gospodarski razvoj. Ako želimo da plavo gospodarstvo u budućnosti postigne što veću vrijednost u okviru plavih sektora i time podupre razvoj obalnih zajednica, moramo već danas raditi na zdravlju oceana.

Oceani reguliraju našu klimu, ali su isto tako iznimno osjetljivi na učinke **klimatskih promjena**. EU promiče i razvija mjere usmjerene na oceane radi provedbe Pariškog sporazuma, kao što su rješenja temeljena na prirodi i obnovljiva energija oceana. Ti elementi ponovno su istaknuti u novoj strateškoj viziji za ostvarenje klimatski neutralne Europe do 2050., koju je Komisija donijela u studenome 2018.⁴. U toj se viziji kao jedan od prioriteta za ublažavanje klimatskih promjena i prilagodbu njima ističe očuvanje i iskorištavanje i upravljanje morskim ekosustavima i resursima.

Od 2017. EU dodjeljuje posebna sredstva namijenjena za obnovu morskih i obalnih ekosustava u različitim regijama diljem svijeta, uključujući Sredozemlje, jugoistočnu Aziju i zemlje članice AKP-a, u ukupnom iznosu od preko 90 milijuna EUR. Nadalje, EU promiče energiju vjetera na moru i energiju oceana za opskrbu otoka i priobalnih područja u EU-u i u svijetu čistom energijom. Tako primjerice u 2019. pružanjem tehničkog stručnog znanja pomaže Indiji u raspisivanju natječaja za njezinu prvu vjetroelektranu na moru.

⁴[COM\(2018\) 773 final](#).

Osim toga, EU aktivno potiče snažno djelovanje na globalnoj razini za smanjenje emisija iz pomorskog prometa, u skladu sa strategijom Međunarodne pomorske organizacije, prema kojoj bi se takve emisije trebale upola smanjiti do 2050.

EU je potpisao Zajedničku izjavu s Južnom Korejom o zajedničkom radu na suzbijanju ribolova NNN. Nastavak je to njihove uspješne suradnje u okviru Radne skupine EU-a i Republike Koreje, osnovane nakon što je Koreja ukinut „žuti karton“ za ribolov NNN u travnju 2015.

Kao predvodnik u borbi protiv **ribolova NNN**, od donošenja Uredbe o ribolovu NNN 2008. EU je započeo dijaloge o tim pitanjima s više od 50 zemalja u svim glavnim ribolovnim regijama. Zahvaljujući tim dijalozima 14 zemalja uspješno je reformiralo svoje sustave kontrole i upravljanja u skladu s međunarodnim obvezama kao što su odgovornosti države zastave, obalne države, države luke i države trgovine⁵. EU-ova

politika u području ribolova NNN provodi se i uz podršku velike mreže EU-ovih sporazuma o partnerstvu u održivom ribarstvu (SFPA). Do studenoga 2018. sklopljeno je deset takvih sporazuma, s ukupnim proračunom od 135 milijuna EUR godišnje. Uskoro bi trebala stupiti na snagu i tri novodogovorena sporazuma o partnerstvu u održivom ribarstvu. Nadalje, EU je donio nova pravila kako bi osigurao da flote EU-a obavljaju održivi ribolov izvan voda EU-a⁶. EU se nastavio zalagati za suzbijanje ribolova NNN i u okviru regionalnih organizacija za upravljanje ribarstvom (RFMO). Uz potporu EU-a donesen je plan o ribolovu NNN u Sredozemnom i Crnome moru te su predloženi strogi postupci uvrštenja na popise plovila NNN u Indijskom i Južnom oceanu. Nadalje, Europska agencija za kontrolu ribarstva, uz potporu Europske agencije za pomorsku sigurnost, provodi pilot-projekt za jačanje mjera odvrćanja od aktivnosti ribolova NNN u cijelom svijetu.

Osim toga, u listopadu 2016. EU je Svjetskoj trgovinskoj organizaciji predložio da se zabrane određeni oblici subvencija za ribarstvo koji doprinose prekoračenju kapaciteta, prelovu te ribolovu NNN. EU i dalje aktivno sudjeluje u pregovorima o postizanju sporazuma najkasnije do 2020. u skladu s ciljem br. 6 u okviru 14. cilja održivog razvoja.

EU je uključen u oblikovanje međunarodnog odgovora na sve ozbiljniji problem **morskog otpada**. Pri tome se temelji na Europskoj strategiji za plastiku u kružnom gospodarstvu⁷. EU aktivno podupire mjere koje se temelje na rezoluciji o morskom otpadu i mikroplastici donesenoj na trećoj Skupštini UN-a za okoliš u prosincu 2017. Osim toga, 2018. podržao je program kanadskog predsjedanja skupinom G7, u čijem je središtu interesa bio morski otpad i onečišćenje plastikom. EU pruža i ciljanu potporu boljem gospodarenju otpadom u Pacifiku i u jugoistočnoj Aziji, koja se suočava s golemim problemima u rješavanju pitanja onečišćenja plastikom.

Strategija za plastiku u kružnom gospodarstvu donosi sveobuhvatan pristup problemu odbacivanja plastičnog otpada i ispuštanja mikroplastike, naročito u morski okoliš. Iz nje proizlazi uvođenje zabrane za deset najčešćih plastičnih proizvoda za jednokratnu upotrebu koji se nalaze na plažama i u moru te novih pravila o izgubljenom i ostavljenom ribolovnom alatu. Paket je dopunjen prijedlogom Direktive o lučkim uređajima za prihvat koja se bavi problemom zbrinjavanjaorskog otpada s ribarskih i rekreacijskih plovila.

⁵ https://ec.europa.eu/fisheries/sites/fisheries/files/illegal-fishing-overview-of-existing-procedures-third-countries_en.pdf

⁶ (EU) 2017/2403.

⁷ COM(2018) 28 final.

Transatlantska mreža zaštićenih morskih područja povezuje upravitelje zaštićenih morskih područja uz rub Atlantika, od Sjeverne i Južne Amerike do Afrike i Europe. Riječ je o partnerskom projektu koji sudionicima omogućuje umrežavanje i razmjenu najboljih praksi upravljanja. Trenutačni joj je cilj poboljšati suradnju u okviru zajedničke strategije.

Dvije godine prije 2020., koja je utvrđena kao rok za ispunjenje cilja iz Konvencije o biološkoj raznolikosti (CBD), EU je već proglasio više od 10 % svojih morskih i obalnih područja **zaštićenim morskim područjima** (MPA) i poduzima mjere za učinkovito upravljanje tim područjima. Sad pomaže drugima u ostvarenju tog cilja promicanjem uvođenja novih, dobro upravljanih zaštićenih morskih područja u cijelom svijetu. Preko 23 milijuna EUR uloženo je u izradu smjernica, znanstvena istraživanja i studije te pripremu partnerskih projekata radi poticanja uzajamnog učenja i suradnje.

- **TREĆI STUP: UNAPREĐENJE MEĐUNARODNOG ISTRAŽIVANJA OCEANA I PODATAKA O NJIMA**

Snažna politika upravljanja oceanima temelji se na dobrom razumijevanju samih oceana i načina njihova reagiranja na kumulativne učinke ljudskih aktivnosti te na sagledavanju mogućnosti pametnog iskorištavanja njihovih potencijala.

EU nastavlja promicati istraživanja, podatke i znanost o oceanima u cilju razvoja sveobuhvatnog, pouzdanog, usporedivog i dostupnog znanja o oceanima koje će poslužiti kao temelj za bolje oblikovanje politika, poticanje inovacija i razvoj održivog plavoga gospodarstva. Komisija je u tu svrhu jednom godišnje počela objavljivati Izvješće o stanju oceana u okviru programa Copernicus⁸. Komisija se posebno usredotočila na unapređenje prikupljanja, pristupa i kompatibilnosti podataka.

Komisija je 2018. objavila drugo izvješće o stanju oceana. Na temelju najnovijih sveobuhvatnih podataka službe za praćenje morskog okoliša EU-ova programa Copernicus, u izvješću se ocjenjuje sadašnje stanje, prirodne varijacije te promjene u oceanima na globalnoj razini i u europskim regionalnim morima.

Putem Europske mreže za promatranje i prikupljanje podataka o moru (EMODnet) Komisija povezuje svjetske i nacionalne baze podataka radi uspostave međunarodne **mreže podataka o moru** s otvorenim pristupom podacima o oceanima i oceanskim proizvodima u Europi i šire. Na primjer, 2018. EU je namijenio 3,5 milijuna EUR za bolju suradnju u razmjeni podataka o oceanima s Kinom. Nadalje, u okviru Programa za istraživanje i inovacije Obzor 2020., EU financira projekte za pripremu sustava promatranja oceana na području Atlantika i europskih mora kako bi bili primjereni za upotrebu u budućnosti.

U cilju jačanja ulaganja u **plavu znanost i inovacije** Komisija, u okviru programa Obzor 2020., potiče razvoj usluga u oblaku i istraživačke infrastrukture. Suradnja s partnerima izvan EU-a omogućuje nam bolje razumijevanje dinamike oceana i trendova, potiče inovacije i smanjuje troškove. Galwayskom izjavom iz 2013. o suradnji u istraživanju Atlantskog oceana već se pojačala **suradnja u istraživanju mora** između EU-a, SAD-a i Kanade. Na temelju tog uspješnog iskustva EU je 2017. potpisao Izjavu iz Beléma o suradnji u istraživanju Atlantskog oceana i inovacijama s Brazilom i Južnom Afrikom, čime je suradnja proširena na južni Atlantik. Komisija je 2018. sklopila administrativne dogovore o suradnji u

⁸ <http://marine.copernicus.eu/science-learning/ocean-state-report/>

istraživanju mora i inovacijama s Argentinom i Kabo Verdeom. Tako nastali Sveatlantski savez za istraživanje oceana obuhvaća Atlantski ocean od Arktika do Antarktika.

DALJNI RAZVOJ

Nakon donošenja plana o međunarodnom upravljanju oceanima EU je poduzeo mjere i pokrenuo inicijative koje su komplementarne s tim planom, a pridonose daljnjem jačanju međunarodnog upravljanja oceanima.

- Kao jedan od pokretača inicijative „Naš ocean”, pozvao je na odlučno globalno djelovanje te je na konferencijama na Malti 2017. i na Baliju 2018. preuzeo ambiciozne obveze u smjeru unapređenja upravljanja oceanima.
- Kao zagovornik plavoga gospodarstva, Komisija je pokrenula partnerstvo koje je izradilo dobrovoljna načela financiranja održivog plavoga gospodarstva, a predložila je i da se izradi taksonomija za klasificiranje gospodarskih aktivnosti koje se smatraju ekološki održivima, uključujući aktivnosti za održivo iskorištavanje i zaštitu morskih resursa.
- Osim sredstava koja EU-a ulaže u istraživanje mora, u posljednje je dvije godine, u okviru službe za praćenje morskog okoliša EU-ova programa Copernicus, 46 milijuna EUR namijenjeno za globalno promatranje, prognozu i analizu stanja oceana, uključujući učinke klimatskih promjena.
- Komisija je predložila namjenska sredstva iz **Europskog fonda za pomorstvo i ribarstvo** za financiranje međunarodnog upravljanja oceanima za razdoblje 2021.–2027.⁹ Tim bi se sredstvima omogućila provedba ciljanih mjera EU-a, primjerice u daljnjem suzbijanju ribolova NNN i razvoju međunarodne pomorske sigurnosti.
- Komisija je iznijela prijedlog EU-ova programa za istraživanje i inovacije za razdoblje 2020–2027., pod nazivom „**Obzor Europa**”¹⁰. Međunarodno upravljanje oceanima jedno je od prioriternih područja i u predloženim **instrumentima za vanjsko financiranje** za razdoblje nakon 2020.¹¹
- Ministarskom deklaracijom pod nazivom „Prema zajedničkom pomorskom programu za Crno more”, potvrđenom na Europskom danu pomorstva 2018. u Burgasu, u Bugarskoj, pokrenut je razvoj zajedničkog pomorskog programa za Crno more.
- Naposljetku, EU trenutačno sudjeluje u pripremi drugog izvješća UN-a o procjeni svjetskih oceana, a započeo je i s pripremama za sudjelovanje u inicijativi UN-a pod nazivom „Desetljeće znanosti o oceanima za održivi razvoj” (2021.–2030.).

ZAKLJUČCI I DALJNI KORACI

Od donošenja EU-ova plana za međunarodno upravljanje oceanima ostvarena su brojna postignuća. Velik napredak postignut je u svim trima prioritarnim područjima i šire.

Međutim, predstoje nam novi izazovi. Oceanski sustavi kompleksni su i stoga je upravljanje njima po svojoj prirodi višedimenzionalno. Klimatske promjene, onečišćenje, smanjenje biološke raznolikosti, odobalne platforme i prelov i dalje opterećuju naše oceane te zajednički čine višestruku prijetnju životu u moru. Taj je izazov prevelik i previše složen da bi ga zemlje ili regije mogle rješavati samostalno. Kako bi se sačuvalo zdravlje svjetskih oceana, potrebno

⁹ COM/2018/390 final.

¹⁰ COM/2018/435 final i COM/2018/436 final – 2018/0225 (COD).

¹¹ 2018/0243 (COD). 2018/0244 (CNS). 2018/0247 (COD).

je zajedničko djelovanje temeljeno na međunarodnim pravilima. S porastom svjetske populacije, koja bi do 2050. trebala doseći devet do deset milijardi, pritisci će samo rasti.

Kao pouzdan međunarodni predvodnik u daljnjem djelovanju u području oceana, EU se i dalje zalaže za ostvarivanje promjena, osobito u odnosu na ciljeve br. 4 i 10 u okviru 14. cilja održivog razvoja (SDG 14), koji se mora ostvariti do 2020. U očekivanju predstojećeg izvješća Međuvladina tijela za klimatske promjene o oceanima i kriosferi, EU pojačano djeluje i na prilagodbi klimatskim promjenama u kontekstu oceana i njihova iskorištavanja.

U 2019. Europska komisija i Visoki predstavnik osnovat će EU-ov **Forum dionika u međunarodnom upravljanju oceanima**, u kojem će se okupiti stručnjaci, predstavnici civilnog društva, sveučilišna zajednica i donositelji odluka u području oceana i mora iz cijelog svijeta. U okviru tog foruma pratit će se provedba utvrđenih prioriteta EU-a, raspravljati o tekućim i budućim izazovima u području međunarodnog upravljanja oceanima te predlagati buduće mjere.